

**UCHWAŁA NR XXIII/138/2013
RADY GMINY W GARDEI**

z dnia 30 stycznia 2013 r.

w sprawie uchwalenia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gardeja na lata 2012 – 2032”.

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, z późniejszymi zmianami), **Rada Gminy w Gardeji** uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gardeja na lata 2012 – 2032”, w brzmieniu, jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§ 3.

Uchwała podlega podaniu do wiadomości publicznej poprzez zamieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Gardeja oraz wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Gardeja.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Edward Cykał

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/138/2013
Rady Gminy w Gardeji
z dnia 30 stycznia 2013 r.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA GMINY GARDEJA
NA LATA 2012 - 2032**

Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	3
2. Cel programu.....	3
3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego.....	3
4. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest i obowiązki z nich wynikające.....	4
5. Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....	5
6. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Gardeja.....	6
7. Finansowe aspekty realizacji programu.....	6
8. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania.....	7
9. Podsumowanie.....	7

1. Wprowadzenie.

Na świecie znanych jest ponad 5 tys. wyrobów, do produkcji których używano azbestu. Są to głównie wyroby stosowane w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Azbest wykorzystywany był również między innymi przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, np. kuchenek, piecyków elektrycznych i gazowych, opiekaczy, suszarek do włosów oraz siatek azbestowych. Surowca tego używano także do produkcji farb, pokostów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do górniczej eksploatacji. Azbest stosowany dawniej do produkcji w naszym kraju importowano głównie z byłego ZSRR i Kanady. W latach 70 ubiegłego wieku sprowadzano do kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie, który wykorzystywano przede wszystkim (ok. 85%) do wyrobów materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowanych jest blisko 1 350 mln m² płyt azbestowych, z czego blisko 90 % stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. W 1980 r. z płyt azbestowo – cementowych wykonanych było ok 45 % pokryć dachowych i fasadach. Po 15 latach udział tych płyt w nowo wybudowanych pokryciach dachowych, zmniejszył się o 30 %. Znaczącą pozycję w bilansie wyrobów azbestowych stanowią znajdujące się w ziemi i budynkach rury azbestowo – cementowe. Szacuje się, że jest ich około 600 tys. ton. Znacząca ilość wyrobów azbestowych stosowana jest w hutnictwie i przemyśle ceramicznym. Jest to ok. 60 tys. ton. Masę będących w użyciu wyrobów małowartościowych, takich jak uszczelki, kształtki okładziny hamulcowe czy wyroby włókiennicze, ocenia się na 100 tys. ton.

2. Cel programu.

Potrzeba opracowania programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gardeja na lata 2012 – 2032 wynika z konieczności podjęcia skutecznych działań mających na celu całkowite usunięcie materiałów zawierających azbest do końca 2032 roku. Celem Programu jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia człowieka oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie. W programie opisano ogólne mechanizmy oraz zasady pomocy, jaka Gmina zamierza udzielić osobom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest z budynków lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem. W programie zawarto wykaz krajowych oraz międzynarodowych aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest. Prace związane z usuwaniem azbestu powinny wykonywać wyspecjalizowane jednostki posiadające stosowane decyzje wydawane przez właściwego Marszałka Województwa, zatwierdzającego program gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego.

Azbest jest nazwą handlową włóknistych minerałów. Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Azbesty są uwodnionymi krzemieniami, które w swoim składzie chemicznym zawierają: magnez, sód, wapń i żelazo. W latach 80-tych XX wieku azbest został uznany za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku.

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia człowieka, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżenie

wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędowymi elektrycznie takimi, jak piły, wiertarki, wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi – najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do wielu chorób układu oddechowego w tym min: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, nowotworu płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Szczególnie narażone na choroby są osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: duszności, silny długotrwały kaszel, ból w klatce piersiowej.

4. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest i obowiązki z nich wynikające.

Na obszarze polski od 1997 roku obowiązuje zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest, a także zakaz ich produkcji i handlu. Zakaz taki został wprowadzony ustawą z 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U z 1997. Nr 101, poz. 628 ze zm.). W kolejnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustawa i rozporządzeń) regulujących w/w kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Uzupełnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest przyjęta w dniu 14 lipca 2009 r. przez Radę ministrów uchwała w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032. W dniu 15 marca 2010 r. Rada ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu” na lata 2009 – 2032”. Powstają również lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy akty prawne określają również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Istnieje również szereg aktów prawnych regulujących tematykę związaną z azbestem wydanych przez instytucje Unii Europejskiej.

Obowiązki gminy w zakresie postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest i obowiązki z nich wynikające:

- 1) opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierającymi azbest),
- 2) sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- 3) usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek zużycia wyrobów lub jego uszkodzenia,

- 4) sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- 5) przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- 6) sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- 7) sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub prezydentowi miasta (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu i wykorzystywania ,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone
- 8) zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno – budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

5. Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- 1) uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytworzonych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- 2) przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnionych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- 3) opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informację o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- 4) zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 5) złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonywania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Kwestie związane z bezpiecznym użytkowaniem wyrobów zawierających azbest, ich przemieszczeniem, oznaczeniem miejsc w których wykorzystywany jest azbest, obowiązkami

wykorzystującego azbest zostały uregulowane min. w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U z 2011r. Nr 8, poz.31).

Obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania, wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest zostały określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. nr 71 poz. 649 ze zm.).

Od 2004 roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Prace związane z usuwaniem azbestu powinny wykonywać wyspecjalizowane jednostki posiadające stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

W przypadkach nieprzestrzegania w/w wymagań zastosowanie mają zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska dział VI (Dz.U.2001.62.627) . Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

6. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Gardeja.

Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Gardeja rozpoczęto w roku 2004. Ciągłe aktualizowana inwentaryzacja wykazuje na dzień dzisiejszy ponad 190 nieruchomości obciążonych azbestem o łącznej pow. około 40106,53 m² (441,17 Mg) Są to w przeważającej mierze domy mieszkalne, ale również towarzysząca im zabudowa gospodarcza i garażowa.

Za sprawą istniejącej sieci wodociągowej dochodzi jeszcze 15710 mb rur i złączy azbestowo - cementowych (Ø 63 - 160 mm) z terenu gminy Gardeja.

Ewidencja właścicieli, zarządców lub użytkowników obiektów budowlanych, w których występują elementy zawierające azbest jest zawarta w bazie danych opracowanej przez samodzielne stanowisko ds. ochrony środowiska Urzędu Gminy Gardeja.

Powyższe dane są podstawą do opracowania programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Gardeja.

7. Finansowe aspekty realizacji programu.

Program zakłada, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać w latach 2013 -2032, co harmonizuje z krajowym „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.

Przyjmując dane z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA), koszt realizacji

programu w gminie Gardeja w latach 2012 – 2032 szacowany jest na kwotę 1 229 099,62 zł (Krajowy Program Oczyszczania z Azbestu przewiduje, że ogólny koszt usunięcia azbestu z terenu całej Polski szacowany jest na kwotę 40,4 mld zł tj. 14,5 mln ton wyrobów azbestowych).

Jest możliwość otrzymania wsparcia finansowego na prace związane z usuwaniem azbestu, z kredytów preferencyjnych przez Bank Ochrony Środowiska, we współpracy z WFOŚiGW. W ramach zadań bank kredytuje zadania polegające na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

Beneficjentami środków mogą być osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Dofinansowanie zadań polegających na unieszkodliwianiu azbestu odbywa się w formie dotacji. Poziom dofinansowania w każdym roku zostanie określony przez Wojewódzki Fundusz ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz inne instytucje dofinansowujące .

Na koszty kwalifikowane składają się:

- koszty demontażu płyt azbestowych
- transport azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia
- koszt unieszkodliwienia azbestu na składowisku

Program nie finansuje nowych pokryć dachowych.

Wielu posiadaczy nieruchomości przy pomocy specjalistycznych firm sporą ilość azbestu – w postaci eternitu usunęli na własny koszt. Obowiązek usuwania azbestu spoczywa na właścicielach nieruchomości, na terenie których był on wykorzystywany. W kolejnych latach pomoc będzie uzależniona od dostępności środków zewnętrznych np. środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

8. Harmonogram rzeczowy realizacji programu.

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji
1	Gromadzenie informacji o stanie ilości azbestu	na bieżąco
2	Coroczne sporządzenie opracowań statystycznych o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest	2013 -2032
3	Przeciwdziałaniu usuwaniu azbestu bez odpowiedniego zezwolenia a także powstawaniu nielegalnych składowisk azbestowych	na bieżąco
4	Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na działania z zakresu demontażu, transportu i utylizacji azbestu	na bieżąco
5	Monitoring i ocena realizacji programu	2012 - 3032

9. Podsumowanie.

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami na skutek, czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien

azbestowych do powierza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Upowszechnianie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Pozwoli to na lepsze poznanie potrzeb mieszkańców w tym zakresie oraz na precyzyjniejsze planowanie środków niezbędnych do wydatkowania na ten cel oraz umożliwi także stopniowo wyeliminować wyroby zawierające azbest z naszego otoczenia, co jest głównym celem programu.